gemeente
Weststellingwerf

Nota
Financieel Beleid

geactualiseerd in 2021

Inhoudsopgave

Pagina

VOORWOORD 5

SAMENVATTING 6

1. FINANCIEEL BELEID 8

1.1. Visie financieel beleid 8

1.2. Plaats van het financieel beleid 8

1.3. Taakverdeling tussen raad en college 9

1.4. Rechtmatigheidsverantwoording 9

1.5. Accountantscontrole 10

2. DE PLANNING- EN CONTROL CYCLUS 11

2.1. Inleiding 11

2.2. Planning- en control cyclus 11

3. BUDGETRECHT 13

3.1. Inleiding 13

3.2. Budgetrecht 13

3.3. Begrotingswijzigingen 14

3.4. Een stringent begrotingsbeleid 14

4. KOSTENTOEREKENING 16

4.1. Inleiding 16

4.2. Definities 16

4.3. Uitgangspunten van kostentoerekening 16

4.4. Extracomptabele toerekening van overhead 17

4.5. Vennootschapsbelasting 17

5. RENTE 19

5.1. Inleiding 19

5.2. Rentelasten en -baten 19

6. WAARDERING, ACTIVEREN EN AFSCHRIJVEN 21

6.1. Inleiding 21

6.2. Definities 21

6.3. Uitgangspunten van waardering en afschrijving 22

7. GRONDEXPLOITATIES 24

7.1. Inleiding 24

7.2. Definities 24

7.3. Uitgangspunten grondexploitatie 25

7.4. Methode van grondexploitatie 25

8. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 27

8.1. Inleiding 27

8.2. Definities 27

8.3. Signaleringswaarden 28

8.4. Weerstandsvermogen 29

9. DE FINANCIERINGSFUNCTIE 33

9.1. Inleiding 33

9.2. Definities 33

9.3. Schatkistbankieren 34

9.4. Integrale financiering 34

9.5. Functies van het eigen vermogen 35

9.6. Garantieverlening en verstrekking geldleningen aan derden 35

10. RESERVES EN VOORZIENINGEN 36

10.1. Inleiding 36

10.2. Definities 36

10.3. Verschil tussen een (bestemmings)reserve en een voorziening 37

11. VERBONDEN PARTIJEN 38

11.1. Visie op verbonden partijen 38

BIJLAGEN 39

Bijlage 1: *Lijst van afschrijvingstermijnen en methoden* 39

Bijlage 2: *Reserves en voorzieningen* 42

Voorwoord

Deze nota Financieel Beleid is de volgende versie van de nota Financieel Beleid van Weststellingwerf (2017-2020) en is geactualiseerd in het 1e kwartaal van 2021. De nota heeft een onbeperkte looptijd (namelijk tot de volgende nota). De ambitie om minimaal een keer in een raadsperiode de nota te actualiseren blijft. De nota is een uitwerking van de financiële verordening (ex artikel 212 gemeentewet) en de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Ook is rekening gehouden met de diverse notities geschreven door de commissie BBV.

In 2017 is het nieuwe BBV ingegaan, welke per 5 maart 2016 is vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant. Met het nieuwe BBV wordt getracht de toegankelijkheid van de gemeentefinanciën te vergroten, door meer eenheid te brengen in de wijze waarop cijfers en prestaties worden gepresenteerd. Sinds die tijd werken we met:

1. Een uniforme indeling in taakvelden;
2. Een uniforme basisset van beleidsindicatoren;
3. Een uniforme basisset van financiële kengetallen;
4. Verbeterde informatie over verbonden partijen;
5. Vernieuwing van de accountantscontrole;
6. Inzicht in de overheadkosten.

Het uitgangspunt is dat het BBV wordt gevolgd. Wanneer vanuit het BBV of de notities van de commissie BBV een nadere invulling wordt gevraagd, is het standpunt van de gemeente Weststellingwerf in deze nota verwoord. Voor de afspraken gemaakt in OWO-verband met betrekking tot financiële bepalingen wordt verwezen naar de Bestuursovereenkomst OWO 2015. Tevens verwijzen wij naar de in de Raadsvergadering van januari 2021 behandelde OWO-Visie.
Het beleid voor onze gemeente wordt hieronder samengevat. Voor een verdere toelichting op de uitgangspunten wordt verwezen naar de betreffende hoofdstukken.

Samenvatting

De planning- en control cyclus

- Binnen de programmabegroting worden per programma de kaders vertaald naar doelstellingen, die verder zijn uitgewerkt naar:
  - Wat willen we bereiken?
  - Wat doen we ervoor?
  - Wat mag het kosten?

Budgetrecht

- Van investeringsvoorstellen *boven* de € 500.000 worden de gevolgen voor de schuldpositie berekend
- Een investeringskrediet is voor maximaal drie jaren opgenomen. Deze termijn kan eventueel door het college worden verlengd met een jaar. Zo nodig moet het (restant)krediet na vier jaar door de raad opnieuw beschikbaar worden gesteld.
- Structurele budgetten worden niet overgeheveld naar het volgende boekjaar. Voor incidentele budgetten kan hiervoor op instemming van de raad een uitzondering worden gemaakt

Kostentoerekening

- De methode van kostentoerekening is voorgeschreven in de financiële verordening
- Conform het gestelde in het BBV worden zoveel mogelijk directe kosten ook direct aan de taakvelden toegerekend en de niet directe kosten, zijnde de overhead, wordt rechtstreeks aan het taakveld overhead toegevoegd
- Overhead wordt middels een door de raad vastgesteld percentage toegerekend aan kostendekkende activiteiten
- Indien de gemeente Vpb moet gaan betalen, wordt deze toegerekend aan de activiteit waarover de Vpb wordt geheven

Rente

- In de kadernota stellen we jaarlijks de omslagrente en de toe te rekenen rente aan de grondexploitatie vast
- We nemen in overeenstemming met het BBV geen *rente over de eigen financieringsmiddelen (de zogenaamde bespaarde rente) op*

Waardering, activeren en afschrijven

- Alle materiële uitgaven moeten worden geactiveerd (BBV)

Grondexploitaties

- De maximale looptijd van een grondexploitatie is tien jaar, tenzij door de raad anders is besloten en beheersmaatregelen zijn getroffen
- De aan de grondexploitaties toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente over het gemeentelijke vreemde vermogen (de uitstaande geldleningen) van de grondexploitatie. Het te hanteren rentepercentage wordt hierbij bepaald door het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen
- De kosten van de aanleg van bovenwijkse voorzieningen worden naar rato verdeeld over de betrokken locaties

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

- Voor de verplichte kengetallen sluiten we aan bij de signaleringswaarden uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 gemeenten). Het streven van de gemeente is te voldoen aan minimaal categorie B (normaal risico) en waar mogelijk categorie A (minste risico)
- Gezien de aard van de weerstandscapaciteit is het niet wenselijk een norm in de vorm van een vast bedrag te hanteren. Immers, periodiek worden de risico's opnieuw herijkt. Op het moment dat de risico's toenemen, moet ook het bedrag aan beschikbare incidentele weerstandscapaciteit toenemen. Daarom gaan we uit van een tweetal uitgangspunten:
    - De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit (ter hoogte van minimaal de vrije algemene reserve en de post onvoorzien) moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel de hoogte van de netto risico's
    - Aangezien we streven naar een solvabiliteitspercentage van 20% moet de hoogte van de reserves (inclusief de vrije algemene reserve) minimaal 20% zijn van het totale vermogen (het balanstotaal)

De financieringsfunctie

- Schatkistbankieren is verplicht gesteld voor alle decentrale overheden

Reserves en voorzieningen

- Voor de dekking van kapitaallasten van nieuwe investeringen kunnen we wel een aparte, specifiek voor die investering, dekkingsreserve kapitaallasten in stellen

In deze geactualiseerde nota Financieel Beleid worden diverse beleidsuitgangspunten benoemd. Om deze uitgangspunten expliciet zichtbaar te maken, worden de uitgangspunten aan het einde van ieder hoofdstuk (voorzien van een kader) herhaald, waarbij ze worden voorzien van het volgende opsommingsteken: .

1. Financieel beleid

1.1. Visie financieel beleid

Het financieel beleid is gericht op een gezonde financiële positie voor onze gemeente en transparantie in het financieel handelen. Om dat te verwezenlijken wil de gemeente optimaal inzicht geven in de financiële positie, zodat op de verschillende niveaus van raad, college en organisatie gestuurd kan worden op een efficiënte uitvoering, op het gewenste resultaat en op de gewenste dienstverlening voor de inwoners. Voor de raad en het college gaat het om inzicht en (bij)sturing op hoofdlijnen; voor de organisatie ook om de details. Dit in transparante onderlinge samenhang.

1.2. Plaats van het financieel beleid

Wanneer wij spreken over financieel beleid, betekent dit dat het belangrijk is dat wij weten wat er op ons afkomt. Bijvoorbeeld welke doelen willen wij de komende jaren nastreven. Het is daarbij van belang dat de primaire discussie zich richt op de vraag welke ontwikkelingen er op ons afkomen en welke investeringen die van ons zullen vergen. Daarna volgt de vraag in welke mate wij dat financieel haalbaar kunnen maken en hoe wij dat doelmatig kunnen inrichten. Het is van belang daarbij beleidsdoelstellingen te formuleren die een richting aangeven: meer, minder of op hetzelfde niveau blijven. De voorwaarden voor het financiële beleid en de financiële administratie die wij stellen zijn dan ook als volgt:

- er wordt gewerkt volgens de wettelijke regels (BBV);
- financiële spelregels en procedures moeten transparant en duidelijk zijn voor raad, college en organisatie;
- integrale beleidsafweging van de verschillende bestedingen vindt plaats in de raad; het college bereidt deze integrale afweging met ondersteuning van de ambtelijke organisatie voor;
- administratieve procedures worden beperkt tot het meest noodzakelijke om te kunnen analyseren en bijsturen. Geen administratieve rompslomp;
- budgetten zijn gebaseerd op realistische ramingen en niet op historisch bepaalde budgetten. Zo wordt helder gemaakt wat waarvoor benodigd is. Aanpassingen in ramingen worden transparant gemaakt;
- tegenvallers worden primair binnen het taakveld opgevangen en als dat niet lukt binnen het programma zoals opgenomen in de programmabegroting. Hierbij wordt rekening gehouden met de autorisatie van de raad (voor de programma's) en van het college (voor de taakvelden);
- er wordt zoveel mogelijk een meerjarige, consequente gedragslijn gehanteerd;
- er is één financiële administratie. Deze moet gedegen, betrouwbaar en actueel zijn en aansluiten bij de sturingsbehoeften van de budgethouders. Dat betekent geen dubbele systemen en geen schaduwboekhoudingen. Het proces moet zo zijn ingericht dat correctieboekingen nauwelijks meer nodig zijn;
- controles zijn niet alleen bedoeld om het naleven van alle wet- en regelgeving met voor de gemeente financiële consequenties zichtbaar en toetsbaar vast te leggen, maar ook om een positieve bijdrage te leveren aan de werking en de beheersing van de processen. Het structureel opvolgen van verbeterpunten uit controles zal ten goede komen aan de interne beheersing van de organisatie.

1.3. Taakverdeling tussen raad en college

In het voeren van deze primaire discussie hebben raad en college een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Ten aanzien van de gemeentelijke taken stelt de raad op programmaniveau de doelstellingen, de activiteiten en de financiële kaders vast. Het college bereidt de voorstellen hiertoe voor. In de kadernota en in de programmabegroting worden deze in het kader van het totaal van de activiteiten gepresenteerd. Daarnaast heeft de raad de controlerende taak en voert het college uit. De praktische uitvoering van deze principes hangt mede af van de mate van samenwerking tussen raad en college. Het college wil hier samen met de raad blijvend aan werken. Daarbij is het belangrijk dat de informatiefocus van het bestuur op hoofdlijnen is gericht. Het college is dan ook voornemens om ook de komende periode zoveel mogelijk op programmaniveau in te steken ten aanzien van de instrumenten uit de planning- en control cyclus.

1.4. Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf verslagjaar 2021 is het college verplicht een rechtmatigheidsverantwoording af te leggen die onderdeel vormt van de jaarrekening. Dit betekent dat de gemeente zelf een oordeel gaat afgeven over de rechtmatigheid. Om de invoering van rechtmatigheidsverantwoording in verslagjaar 2021 mogelijk te maken zijn wetsaanpassingen nodig in onder andere de Financiële Verhoudingswet en de Gemeentewet.
Vooruitlopend op deze aanstaande wetswijzigingen, zijn de paragrafen 1.4 en 1.5 geschreven op de nieuwe situatie die geldt vanaf verslagjaar 2021. Als de nieuwe wet ingaat, zal ook de controleverordening worden geactualiseerd.

Beleidsplan Interne beheersing 2020 – 2022
Op 18 mei 2020 heeft de controlecommissie het “Beleidsplan Interne beheersing gemeente Weststellingwerf 2020 – 2022” besproken.
Bij het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording door het college geeft de gemeente zelf een oordeel over de rechtmatigheid. Hiervoor zullen kaders en normen moeten worden bepaald (raad) en zal de ambtelijke organisatie verder ontwikkeld moeten worden.
Het onderbouwen van de rechtmatigheidsverantwoording voor het college is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de vakafdelingen en de 2e lijn. Hierbij worden in de vakafdelingen (1e lijn) kwaliteitscontroles uitgevoerd door kwaliteitsmedewerkers (of door medewerkers uit de afdeling die betrokken zijn in/verantwoordelijk zijn voor een proces). In het team concern control (2e lijn) worden de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden (VIC-werkzaamheden) uitgevoerd.

Rechtmatigheid
Er zijn negen rechtmatigheidscriteria: het begrotingscriterium, het voorwaarden-criterium, het misbruik- en oneigenlijk gebruik-criterium (M&O-criterium), het calculatiecriterium, het valuterings-criterium, het adresseringscriterium, het volledigheids-criterium, het aanvaardbaarheids-criterium en het leverings-criterium. Van deze negen criteria worden er zes al getoetst bij het getrouwheidsonderzoek.

Voor het oordeel op de rechtmatigheid van het financiële beheer is de controle gericht op het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het M&O-criterium. Deze drie criteria komen expliciet tot uitdrukking in de rechtmatigheidsverantwoording.
De verantwoording van deze drie criteria dient vanaf boekjaar 2021 plaats te vinden conform de modeltekst[1] van de commissie BBV.

[1] https://www.commissiebbv.nl/file/download/57983168/Rechtmatigheidsverantwoording%20jan%202020.pdf

Begrotingscriterium

Begrotingsrechtmatigheid heeft betrekking op het financiële handelen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Het begrotingscriterium betreft onder andere de verantwoording van de kosten op het juiste jaar, voor het juiste bedrag en op het juiste programma. De door de gemeenteraad goedgekeurde begroting en vastgestelde begrotingswijzigingen zijn de norm voor de begrotingsrechtmatigheid.

Voorwaardencriterium

Besteding en inning van gelden door een gemeente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wet- en regelgeving. De minimale voorwaarden voor het verrichten van een financiële beheershandeling hebben betrekking op recht, hoogte en duur. Voor alle geldstromen moet ondubbelzinnig vaststaan welke voorwaarden van toepassing zijn.

M&O-criterium

Op 12 maart 2020 heeft het directieoverleg de “Oplegnotitie frauderisico-analyse” vastgesteld. Het doel is om inzichtelijk te krijgen welke beheersmaatregelen er zijn getroffen dan wel getroffen kunnen worden om risicodefinities van integriteit, fraude, misbruik & oneigenlijk gebruik en corruptie (verder) te minimaliseren respectievelijk te voorkomen.
De gemeente Weststellingwerf neemt een aantal maatregelen om fraude te voorkomen. De maatregelen zijn ingebed in de procedures. De risico’s en beheersmaatregelen zijn per proces beschreven. Fraude kan op vele manier voorkomen. In deze oplegnotitie wordt voornamelijk stilgestaan bij het mogelijk halen van geldelijk voordeel door middel van fraude.

1.5. Accountantscontrole

De accountant stelt de getrouwheid van de jaarrekening vast, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording. In de controleverklaring van de accountant wordt vanaf verslagjaar 2021 geen afzonderlijk oordeel meer gegeven over rechtmatigheid, het college neemt een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening.
De accountant toetst wel of deze rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. Bij de start van de accountantscontrole zal worden beoordeeld of de minimaal noodzakelijk interne beheersing aanwezig is. Ook zal de kwaliteit van de interne controlewerkzaamheden door de accountant worden getoetst. Naarmate de kwaliteit van de interne beheersing (vakafdelingen + verbijzonderde interne controle) beter is zal de accountant daar meer gebruik van kunnen maken. De vereisten voor de accountantscontrole liggen vast in de controleverordening.

Beleidsuitgangspunten:

- Sturen op hoofdlijnen; de raad op programmaniveau, het college op taakveldniveau
- De planning- en control cyclus beschouwen als instrument voor gemeentelijke aansturing
- Het college legt verantwoording af aan de Raad over de rechtmatigheid
- De accountantscontrole voldoet aan de vereisten conform de vastgestelde controleverordening

2. De planning- en control cyclus

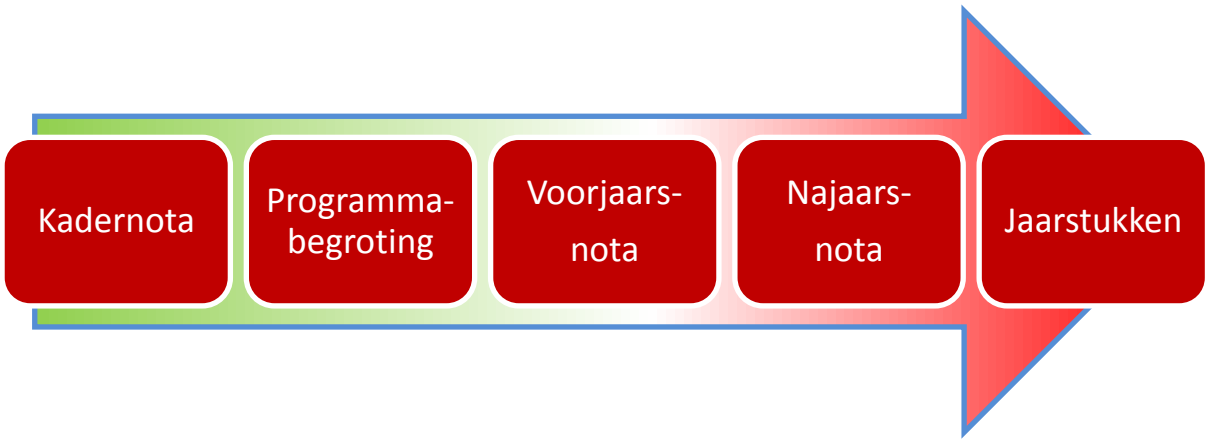
2.1. Inleiding

De planning- en control cyclus is de ruggengraat voor de aansturing van een gemeente op alle niveaus. De raad stuurt daarin op programmaniveau. In het BBV is bepaald dat het college de begroting (en jaarrekening) opstelt aan de hand van bij ministeriële regeling vast te stellen taakvelden. Een taakveld is een eenheid waarin de programma's worden onderverdeeld. Hieruit vloeit voort dat in de programmabegroting en de jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening) een totaaloverzicht moet worden opgenomen met de geraamde baten en lasten per taakveld. De voorgeschreven taakvelden hebben geen invloed op de indeling van de programmabegroting en de uitoefening van de autorisatiebevoegdheid van de gemeenteraad.

2.2. Planning- en control cyclus

Voor het voeren van een goed financieel beleid werkt de gemeente met een planning- en control cyclus. Hiervoor hanteren we de jaarkalender planning en control. Voorafgaand aan elk begrotingsjaar, wordt deze (bestuurlijke) planning geactualiseerd. Onderliggende detailplanningen worden daarbij ambtelijk verspreid.

Visueel kan de planning- en control cyclus uitgedrukt in de tijd als volgt worden gepresenteerd:

Naast de programmabegroting en de jaarstukken zijn in deze cyclus ook een kadernota en een tweetal tussentijdse rapportages opgenomen. Het vaststellen van de programmabegroting en de jaarstukken door de raad is opgenomen in de Gemeentewet. De gemeenteraad heeft een vrije keuze in het opstellen van een kadernota en één of meer tussentijdse rapportages.

Kadernota
In de kadernota worden de beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de komende vier jaar op hoofdlijnen vastgelegd. De nota bevat een geactualiseerd meerjarenperspectief op basis van de ontwikkelingen op rijks- en lokaalniveau en is hét instrument om het gehele (nieuwe) beleid integraal af te wegen.

Programmabegroting

De programmabegroting wordt opgesteld binnen de richtinggevende kaders zoals door de raad bij de kadernota aangegeven. Hierbij zijn de kaders vertaald naar doelstellingen. Deze doelstellingen zijn per programma verder uitgewerkt naar:

- Wat willen we bereiken?
- Wat doen we ervoor?
- Wat mag het kosten?

De doelstelling per programma (Wat willen we bereiken?) wordt verder toegelicht in het onderdeel “Wat doen we ervoor?”. Hieronder zijn ook de door het BBV voorgeschreven vaste set aan beleidsindicatoren opgenomen. Per programma worden de meerjarige budgetten, ingedeeld naar door het BBV voorgeschreven taakvelden, opgenomen, waarbij voor het eerste (begrotings-)jaar geldt dat de opgenomen budgetten (voor zowel de exploitatie als het investeringsplan) hét financiële kader zijn (Wat mag het kosten?).

Voorjaarsnota

De voorjaarsnota is de eerste tussenrapportage en biedt een actueel overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de programmabegroting. De gegevens op de peildatum zijn (mede) basis voor een prognose voor het gehele begrotingsjaar. Verder is het een middel om zo nodig eventueel bij te sturen op beleid en uitvoering.

Najaarsnota

De najaarsnota is net als de voorjaarsnota eveneens een tussenrapportage. We richten ons met name op de financiën, dat wil zeggen de geraamde exploitatielasten en –baten en geplande investeringen in het begrotingsjaar. De najaarsnota gebruiken we ook als een verkenning met daarbij de vraag of het huidige jaar financiële gevolgen heeft voor de komende begrotingsjaren.

Jaarstukken

De jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening) zijn het instrument waarmee het college verantwoording aflegt aan de raad over wat er in de programmabegroting is afgesproken. Er wordt verantwoording afgelegd over het gevoerd beleid en de kwaliteit van de dienstverlening.
Het jaarverslag bevat de programmaverantwoording. De programmaverantwoording bestaat uit de verantwoording over de realisatie van de programma’s en het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Per programma wordt inzicht gegeven in de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd, de wijze waarop getracht is de beoogde effecten te bereiken en de werkelijke uitgaven en inkomsten over dat jaar. De jaarrekening bevat de balans en de (programma)rekening van baten en lasten. Deze wordt gecontroleerd door de accountant en voorzien van een accountantsverklaring.

Beleidsuitgangspunten:

- De planning- en control cyclus in onze gemeente omvat de volgende producten: kadernota, programmabegroting, voorjaarsnota, najaarsnota en de jaarstukken
- Binnen de programmabegroting worden per programma de kaders vertaald naar doelstellingen, die verder zijn uitgewerkt naar:
  - Wat willen we bereiken?
  - Wat doen we ervoor?
  - Wat mag het kosten?

3. Budgetrecht

3.1. Inleiding

Een belangrijke functie van de programmabegroting is de autorisatiefunctie. De raad machtigt het college tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen. Door de vaststelling van het betreffende programma geeft de gemeenteraad de totale lasten en baten aan, die voor het betreffende programma beschikbaar zijn.

3.2. Budgetrecht

Autorisatie door de raad vindt op programmaniveau plaats. Eventuele begrotingswijzigingen worden ook op dit niveau vastgesteld (zie § 3.3). Alleen als het totaal van de lasten en baten per programma wijzigt, is een begrotingswijziging noodzakelijk. Dit betekent dat het college binnen een programma de vrijheid krijgt binnen de aan het programma gerelateerde taakvelden te schuiven. Overigens zal dat beperkt zijn, omdat de raad door de vaststelling van de inhoud van programma's en door de vaststelling van andere beleidsnota's al heeft aangegeven wat er moet gebeuren. Feitelijk wordt er inhoudelijk een opdracht aan het college verstrekt met de financiële uitgangspunten. Het college zal die opdracht uitvoeren, waarbij zij de ruimte krijgt beperkt tussen budgetten te schuiven binnen één van de programma's.

Bij de vaststelling van de programmabegroting stelt de gemeenteraad tevens de investeringskredieten en grondexploitaties vast die in het begrotingsjaar naar verwachting zullen gaan plaats vinden. Daarmee wordt het college gemachtigd tot het doen van uitgaven, tenzij de raad aangeeft voor welke investeringen zij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet of grondexploitatie wil ontvangen. Er zijn echter situaties waarbij de raad de autorisatie van investeringskredieten of grondexploitaties niet bij de vaststelling van de programmabegroting doet, maar hierover expliciet wil beraadslagen en besluiten. Om de bestuurlijke afweging op dat moment goed tot zijn recht te laten komen, is het noodzakelijk dat een toe te kennen investeringskrediet of grondexploitatie goed wordt onderbouwd. Met betrekking tot de grondexploitaties verwijzen we verder naar hoofdstuk 7.

Voor besluitvorming over de investeringskredieten gelden de volgende criteria:

- Aangegeven wordt waarvoor de investering is bestemd (nut en noodzaak);
- Aangegeven wordt welke (afgeschreven) investering wordt vervangen dan wel welke investering wordt verricht en het geraamde bedrag wordt onderbouwd;
- De structurele lasten (kapitaallasten en overige exploitatielasten) worden in beeld gebracht;
- De dekking van de (structurele) lasten wordt aangegeven;
- Voor investeringsvoorstellen boven de € 500.000 worden de gevolgen op de schuldpositie berekend.

Uitgangspunt bij investeringskredieten is dat de financiële planning van de investering overeenkomt met de uitvoeringsplanning. Sommige kredieten worden niet helemaal besteed in het jaar waarin ze zijn geautoriseerd en lopen over de jaargrens heen. Voorkomen moet worden dat stuwmeren aan kredieten ontstaan en dat daardoor een onduidelijk beeld van het budgetbeslag bestaat. Bovendien moet goed bewaakt worden dat beschikbare budgetten een relatie hebben met de beschikbare capaciteit in een organisatie. Voorgesteld wordt daarom dat eenmaal toegekende kredieten maximaal

3 jaren open staan. Wanneer de looptijd van een voorgenomen investering wordt overschreden vervalt het beschikbaar gestelde krediet tenzij het college deze termijn nogmaals met een jaar verlengd als er sprake is van aangegane verplichtingen.

Als bij een krediet een tekort dreigt, wordt dit in de eerstvolgende rapportage vermeld onder aangeving van de dekking van dit tekort. Als een krediet niet volledig benodigd is, wordt dit eveneens gemeld bij de eerstvolgende rapportage.

3.3. Begrotingswijzigingen

3.3.1. Inleiding

In het verlengde van het budgetrecht van de raad ligt de vraag wanneer een begrotingswijziging moet worden voorgelegd aan de raad en wanneer een begrotingswijziging op college dan wel ambtelijk niveau kan worden vastgesteld. Het wijzigen van de begroting is immers een bevoegdheid van zowel de raad als het college. In tussentijdse begrotingsrapportages wordt ter informatie aan de raad een totaaloverzicht van alle begrotingswijzigingen die effect hebben op het saldo van de begroting, opgenomen.

3.3.2. Begrotingswijziging via de raad

In de programmabegroting worden zowel de lasten en de baten als het beleid per programma vastgesteld. Dit is hét instrument voor het realiseren van het budgetrecht van de raad. Dit betekent dat alleen de raad het college toestemming kan geven om in een bepaald jaar en voor een bepaald doel uitgaven te doen en verplichtingen aan te gaan tot een bepaald bedrag (de zogenaamde autorisatiefunctie). Blijkt in de loop van het begrotingsjaar dat voor een bepaalde activiteit meer geld nodig is én het vastgestelde bedrag voor het betreffende programma hoger moet zijn, dan zal er een begrotingswijziging aan de raad ter vaststelling moeten worden voorgelegd. Ook voor het schuiven met budgetten tussen de verschillende programma's zal de raad via een begrotingswijziging zijn goedkeuring moeten geven. Ook zal er een begrotingswijziging aan de raad moeten worden voorgelegd op het moment dat het beleid inhoudelijk wijzigt; zelfs al staan er direct gerelateerde inkomsten tegenover die in dezelfde omvang muteren.

Uitzonderingen daarop kunnen zijn de bijdragen van derden die niet vrij besteedbaar zijn (denk aan Wet BUIG) maar ingezet moeten worden voor het doel; de zogenaamde bijdragen met een bestedingsverplichting / doeluitkeringen. De raad heeft hier dus geen bestedingsvrijheid. Wel zal in een dergelijke situatie het college via besluitvorming moeten worden geïnformeerd en wordt de afwijking (hoger dan wel lager) meegenomen in de voor- of najaarsnota. Als dat niet meer mogelijk is, dan zal achteraf verantwoording moeten plaatsvinden via de jaarstukken.

3.4. Een stringent begrotingsbeleid

Voor de komende periode geldt nog steeds dat een stringent begrotingsbeleid moet worden gevoerd om in de toekomst de begroting sluitend te kunnen houden. Voorwaarde van een stringent begrotingsbeleid is een structureel sluitende begroting volgens de definitie van de BBV voorschriften.

3.4.1. Onvoorziene uitgaven

Op basis van art. 8, lid 1 BBV, bestaat de verplichting om jaarlijks in de begroting een bedrag voor onvoorzien op te nemen. Het staat de gemeente echter vrij hiervoor een eigen norm te hanteren.
Om een beroep te doen op deze post met worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Structurele zaken worden niet ten laste van onvoorzien gebracht;
- Achteraf wordt over de onvoorziene uitgaven verantwoording afgelegd in de voorjaarsnota, de najaarsnota of op enig ander moment dat het college nodig acht.
- De middelen worden ingezet voor de opvang van onvoorzienbare, niet uitstelbare en onvermijdbare uitgaven.

3.4.2. Overheveling van budgetten naar het volgende boekjaar

Een niet besteed gedeelte van een incidenteel budget kan worden toegevoegd aan de begroting van het jaar daarna. Deze overheveling van budgetten naar een volgend jaar kan alleen door middel van een begrotingswjiziging van het begrotingsjaar, die gelijktijdig wordt aangeboden bij de jaarrekening van het af te sluiten boekjaar. De overheveling gebeurt in beperkte omvang en heeft alleen betrekking op incidentele baten en lasten. Het is toegestaan om in deze gevallen het project onverkort voort te zetten en het budget pas gelijktijdig met het vaststellen van de jaarrekening, middels een begrotingswjiziging te actualiseren en autoriseren.

In de jaarrekening wordt verantwoord welke incidentele budgetten dit betreft. Er worden geen structurele budgetten overgeheveld naar het volgende boekjaar. Dit zou namelijk het resultaat van het boekjaar vertroebelen.

Beleidsuitgangspunten

- Voor investeringsvoorstellen boven de € 500.000 worden de gevolgen op de schuldpositie berekend
- Bij de vaststelling van de programmabegroting stelt de gemeenteraad tevens de investeringskredieten en grondexploitaties vast die in het begrotingsjaar naar verwachting zullen gaan plaatsvinden, tenzij de gemeenteraad bij de begrotingsbehandeling heeft aangegeven hierover expliciet te willen beraadslagen en besluiten
- Niet bestede beschikbaar gestelde investeringskredieten worden na 3 jaar afgeboekt. Het college kan deze termijn met 1 jaar verlengen
- Kredietoverschotten en –tekorten (inclusief dekkingsvoorstel) worden gemeld bij de eerstvolgende bestuurlijke rapportage
- In tussentijdse rapportages wordt ter informatie aan de raad een totaaloverzicht van alle begrotingswijzigingen, die effect hebben op het saldo van de begroting, opgenomen
- Structurele budgetten worden niet overgeheveld naar het volgende boekjaar. Voor incidentele budgetten kan hiervoor op instemming van de raad een uitzondering worden gemaakt. Bij de jaarstukken wordt verantwoord welke incidentele budgetten dit betreft.

4. Kostentoerekening

4.1. Inleiding

Het BBV schrijft voor dat overheadkosten niet toegerekend worden aan de verschillende producten/diensten die de gemeente levert, maar dat deze op een eigen taakveld centraal worden verantwoord. Hiermee wil men bereiken dat gemeenten onderling beter vergelijkbaar zijn, ook op het gebied van de overhead.

4.2. Definities

Directe kosten
Onder directe kosten worden de kosten verstaan die rechtstreeks samenhangen met, dan wel veroorzaakt worden door de door de gemeente verrichte dienstverlening. Tot de directe kosten behoren bijvoorbeeld de loonkosten van degene die een vergunningaanvraag behandelt, kapitaallasten en materiële kosten voor de beoordeling van een vergunning of ontheffingsaanvraag. Ook de kosten voor het opstellen en publiceren van de beschikking en de kosten van externe adviseurs vallen hier onder.

Overhead
Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voorbeelden hiervan zijn de salariskosten van ondersteunend personeel, de kosten van huisvesting en ICT. De baten en lasten van overhead worden centraal onder een afzonderlijk taakveld geregistreerd.

4.3. Uitgangspunten van kostentoerekening

4.3.1. Toerekening van overhead

In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dus alleen nog maar directe kosten op een taakveld en geen overhead meer.
In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs echter nog wel een rol. Zo zou het niet toerekenen van overhead (en rente) aan grondexploitaties en investeringen leiden tot een tekort in de bestaande begroting. De jaarlijkse overheadlasten van deze investeringen zouden dan namelijk in één keer ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht, in plaats van deze te activeren en meerjarig af te schrijven. Om het inzicht te behouden, blijven de overheadkosten van deze investeringen in de begroting zichtbaar in het overzicht kosten overhead.

Overhead zal bij grondexploitatie deels om fiscale redenen worden toegerekend maar toerekening van deze overhead aan allerlei andere investeringen is een keuze. De gemeente heeft deze werkwijze vastgelegd in de financiële verordening. Hierbij moet een consistente gedragslijn worden gevolgd. Concreet betekent dit dat bij alle grondexploitaties en investeringen op eenzelfde wijze wordt omgegaan met overhead.

Daarnaast bestaan taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor gemeenten kostendekkende tarieven mogen berekenen zoals afval en riolering. Het uitgangspunt van kostentoerekening is 100%-kostendekkendheid met inachtneming van de wettelijke kaders en

mogelijkheden op dat gebied. Dit betekent dat bij de berekening de overheadkosten meegenomen moeten worden.

Om verwarring te voorkomen wordt in het BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot dergelijke heffingen volgens in de financiële verordening opgenomen systematiek. Deze systematiek wordt hierna verder toegelicht.

4.3.2. Methode van kostentoerekening

Om te komen tot een kostendekkend tarief, dienen alle kosten betreffende een taakveld inzichtelijk te worden gemaakt. De directe kosten worden rechtstreeks toegerekend aan het taakveld. De overheadkosten worden centraal begroot en toegerekend aan het taakveld Overhead. De overheadkosten worden doorbelast aan de kostendekkende tarieven op basis van een opslagpercentage. De overhead wordt uitgedrukt in een percentage van de directe salariskosten. De raad stelt met de vaststelling van de begroting ook dit opslagpercentage vast.

4.4. Extracomptabele toerekening van overhead

Uit efficiencyoverwegingen wordt alleen tijd geschreven ten behoeve van externe producten. Tijd wordt geschreven om verantwoording af te kunnen leggen richting burger, subsidieverstrekker of omdat er uren moeten worden toegerekend in verband met het bepalen van de kostendekkendheid, bijvoorbeeld in het geval van afval of riolering.

Dit gebeurt extracomptabel, oftewel een berekening buiten het administratieve systeem. De kostprijs wordt gebaseerd op de aan het betreffende taakveld toegerekende lasten met een door de raad vastgesteld opslagpercentage voor de overhead.

4.5. Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen op basis van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting (Vpb) af te dragen over winstgevende activiteiten.

De wet bepaalt dat gemeenten Vpb-plichtig worden voor deze winstgevende activiteiten “voor zover zij een onderneming drijven”. Van het drijven van een onderneming is sprake als:

- door een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
- wordt deelgenomen aan het economische verkeer;
- met het oogmerk daarmee winst te behalen, welke winst ook redelijkerwijs te verwachten valt.

Het begrip winstoogmerk wordt ruimer toegepast dan men op grond van het spraakgebruik zou vermoeden. Aan de eis van ‘winstoogmerk’ is voldaan als er geregeld overschotten worden behaald, ook al wordt er niet naar winst gestreefd.

Indien de gemeente Vpb moet gaan betalen, wordt deze toegerekend aan de activiteit waarover de Vpb wordt geheven.

Beleidsuitgangspunten

- De methode van kostentoerekening is voorgeschreven in de financiële verordening
- Conform het BBV worden zoveel mogelijk directe kosten ook direct aan de taakvelden toegerekend en de niet directe kosten, zijnde de overhead, wordt rechtstreeks aan het taakveld overhead toegevoegd
- Overhead wordt middels een door de raad vastgesteld percentage toegerekend aan kostendekkende activiteiten
- De kostentoerekening is er op gericht om 100%-kostendekkendheid te verkrijgen bij kostendekkende producten (bijvoorbeeld rioolheffing, afvalstoffenheffing, grondexploitaties et cetera), uiteraard met inachtneming van de wettelijke kaders en mogelijkheden op dat gebied
- Tijd wordt geschreven om verantwoording af te kunnen leggen, of omdat er uren moeten worden toegerekend in verband met het bepalen van de kostendekkendheid
- Indien de gemeente Vpb moet gaan betalen, wordt deze toegerekend aan de activiteit waarover de Vpb wordt geheven

5. Rente

5.1. Inleiding

Er is een notitie Rente door de (landelijke) commissie BBV opgesteld waarin wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. Een aantal richtlijnen in deze notitie zijn voor gemeenten leidend, dat houdt in dat er verwacht wordt dat gemeenten ze volgen. Als daarvan wordt afgeweken dan moet dit expliciet worden gemotiveerd bij de begroting en de jaarstukken. Uitgangspunt is dat wij de meest recente notitie Rente volgen.

Daarnaast worden in de notitie Rente aanbevelingen gedaan die “steun en richting geven aan de praktijk”. In deze nota geven we aan hoe wij in onze gemeente invulling willen geven aan de notitie Rente. In het treasurystatuut, dat door uw raad afzonderlijk is vastgesteld, staat het beleid van onze gemeente ten aanzien van de regels over het lenen en beleggen van gelden. Hier wordt in hoofdstuk 9 “De financieringsfunctie” verder op ingegaan.

5.2. Rentelasten en -baten

We hebben te maken met rentelasten (de kosten die zijn verbonden aan het aantrekken van geldleningen) en rentebaten (een vergoeding die wordt ontvangen voor het uitlenen van geld). We trekken niet voor iedere financiering een aparte lening aan, maar financieren het geheel van investeringen (integrale financiering). In onze gemeente worden de kosten van rente voor gedane investeringen via een vooraf bepaald percentage toegerekend aan de betreffende producten (inclusief grondexploitatie) en maken ze vervolgens deel uit van de betreffende programma’s. Deze methode heet renteomslag. In het BBV wordt deze methode ook voorgeschreven.

5.2.1. De toerekening van rente

Het toerekeningen van rente aan de taakvelden vindt plaats via het taakveld treasury. De renteomslag methode leidt er toe dat er een zo goed mogelijk inzicht wordt gegeven in de totale kosten van een taakveld. Dit draagt ook bij aan een betere onderlinge vergelijking tussen gemeenten.

De omslagrente wordt berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro’s) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente mag op een veelvoud van een half procent worden afgerond.
De werkelijke rentelasten en boekwaarden kunnen verschillen van de begrote rentelasten en boekwaarden die als basis hebben gediend voor het gecalculeerde omslagrentepercentage. Hierdoor kunnen de werkelijke rentelasten die aan de taakvelden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten die aan de taakvelden zijn doorbelast.
Wij corrigeren dit alleen als de afwijking groter is dan 25%. Dan is dit ook pas verplicht om te doen

Een uitzondering op deze regel vormt de rente die we toerekenen aan de grondexploitatie. Het te hanteren rentepercentage wordt hierbij bepaald door het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal

vermogen. De rente aan de grondexploitatie wordt toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

In de kadernota stellen we jaarlijks de omslagrente en de toe te rekenen rente aan de grondexploitatie vast. Dit maakt onderdeel uit van een aantal technische uitgangspunten voor de komende programmabegroting. Hoe de rentetoerekening in de praktijk wordt vormgegeven leggen we vast via een renteschema in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Beleidsuitgangspunten

- In de kadernota stellen we jaarlijks de omslagrente en de toe te rekenen rente aan de grondexploitatie vast

6. Waardering, activeren en afschrijven

6.1. Inleiding

Voor het realiseren van beleidsdoelen zijn vaak investeringen nodig. Van een investering is sprake als het gaat om een relatief grote uitgave, waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringen worden ook wel vaste activa genoemd.

Hieronder zijn bepalingen opgenomen ten aanzien van het activeren van investeringen. Het BBV maakt daarbij onderscheid tussen investeringen met een economisch nut, investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Uitgangspunt in deze nota is dat we alle investeringen (zowel investeringen met economisch nut als maatschappelijk nut) gaan activeren een jaar na het gereedkomen van de investering dan wel een jaar na de aankoop van het actief.

6.2. Definities

Investeren
Het aanschaffen of in eigen beheer produceren van duurzame middelen met een meerjarig nut, ook wel geheten “materiële vaste activa”. De gebruiksduur of het nut van een materieel vast actief strekt zich uit over meerdere jaren. Investeringen zijn tevens uitgaven en zijn als zodanig van invloed op het saldo van de liquide middelen.

Activeren
Het op de balans opnemen van uitgaven die een meerjarig nut hebben en dus niet in één keer ten laste van de exploitatie gebracht worden. In plaats daarvan worden de lasten van rente en afschrijving - de kapitaallasten - gespreid over de duur van het meerjarig nut van de investering.

Waarderen
Het vaststellen van de waarde van een actief waarvoor het op de balans wordt opgenomen. De basis daarvoor is de verkrijgings- of aanschafprijs.

Lineaire afschrijvingen
Lineaire afschrijvingen worden berekend op basis van de historische kostprijs verminderd met de eventuele restwaarde gedeeld door de voor het betreffende actief geschatte economische levensduur. Dit betekent dat gedurende de afschrijvingstermijn de investering in jaarlijks gelijkblijvende bedragen wordt afgeschreven. Door de afnemende boekwaarde daalt de rentecomponent jaarlijks. Uitgangspunt is een consistent afschrijvingenbeleid volgens vaste termijnen.

Kapitaallasten
Lasten van rente en afschrijving vormen samen de kapitaallasten. Afschrijvingslasten zijn de jaarlijks te boeken lasten die verband houden met de waardevermindering van de activa. De waarde afname wordt in de praktijk veroorzaakt door technische slijtage of economische veroudering. Afschrijvingen zijn geen uitgaven, maar wel lasten. Om die reden drukken ze wel op de exploitatie maar niet op het saldo van liquide middelen.

Onderuitputting
Onderuitputting betekent dat de kapitaallasten in een bepaald jaar nog niet geboekt worden, bijvoorbeeld omdat investeringen niet gereedkomen volgens de planning van de begroting. Hierdoor ontstaat eenmalig een voordelig effect ter hoogte van de afschrijvingslasten ten opzichte van de raming.

Investeringen met een economisch en maatschappelijk nut
Op basis van de artikelen 35 en 59 van het BBV worden investeringen onderscheiden in:

a. *investeringen met een economisch nut*
   Investeringen met economisch nut indien ze verhandelbaar zijn (er een markt voor is)

b. *Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.*
   Investeringen met economisch nut indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen, bijvoorbeeld door het vragen van rechten, heffingen, leges of prijzen.

c. *investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut*
   Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut genereren geen middelen, maar vervullen wel duidelijk een publieke taak. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld wegen, water en groenvoorzieningen.

6.3. Uitgangspunten van waardering en afschrijving

6.2.1. Activeren en waarderen

Uitgangspunt is dat materiële uitgaven met een meerjarig economisch of maatschappelijk nut worden geactiveerd (conform art. 59 BBV). Dit betekent dat de jaarlijkse lasten (rente en afschrijving) van deze investeringen ten laste van de exploitatie worden gebracht.

Bij het activeren van investeringen met een economisch nut wordt de zogeheten componentenbenadering gebruikt in die gevallen waarin de investering is op te delen in componenten Dit is conform de meest recente uitgebrachte notitie uitgebracht door de Commissie BBV. De opsplitsing in componenten wordt bepaald aan de hand van de economische/technische levensduur. De componentenmethode is een hulp bij het realistisch ramen. Overigens is het uit praktische overwegingen (de lengte van de staat van investeringen) wel raadzaam om opsplitsingen enigszins te beperken. Indien bijvoorbeeld een pand wordt aangekocht, zal de investering minimaal worden gesplitst in een bedrag voor de grond en voor het pand, waarbij op de grond niet wordt afgeschreven.

De gemeentelijke boekhouding werkt met het zogeheten “gemodificeerd stelsel van baten en lasten”. De uitgaven en inkomsten worden daardoor toegerekend aan de jaren waar ze betrekking op hebben. Voor investeringsuitgaven geldt dat de kapitaallasten worden gespreid over de jaren waarin het actief gebruikt wordt. Om een veelheid aan administratieve handelingen te voorkomen en de inzichtelijkheid van de staat van investeringen te bevorderen, wordt een ondergrens voor te activeren investeringen vastgelegd. Aanschaffingen met bedragen onder € 25.000 worden op grond van het bovenstaande niet als investering opgenomen. Deze zaken worden rechtstreeks als last in de exploitatie opgenomen. Tevens wordt voor het activeren van investeringen een minimale gebruiksduur van 5 jaar gehanteerd.

Wanneer een bestelling verzameld plaatsvindt (bijvoorbeeld. kantoormeubilair), zal het totaalbedrag van deze goederen op jaarbasis bepalend zijn voor het al dan niet activeren.

Een actief wordt gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met de afschrijvingen; Aandelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Ontvangen subsidies en bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief, worden op het actief in mindering gebracht.

Mogelijke boekwinsten of verliezen die tot stand komen bij het afstoten van een actief, worden als incidentele bate dan wel als incidentele last in de jaarrekening verwerkt. De opbrengst mag niet direct met de boekwaarde van een mogelijk vervangend actief worden verrekend.

Bijdragen aan activa van derden worden, mits dit financieel haalbaar is, in één keer ten laste van de exploitatie gebracht of kunnen worden gedekt uit de algemene reserve, dan wel een daartoe bestemde reserve. Als dit financieel niet haalbaar is, kunnen zij worden geactiveerd met een afschrijvingstermijn die afhankelijk is van de levensduur van het actief en mits kan worden voldaan aan de vereisten in art 61 BBV.

6.2.3. Afschrijven

Afschrijvingen mogen volgens het BBV niet resultaatafhankelijk zijn. Mutaties in geschatte levensduur of waardering van het actief kunnen wel leiden tot een extra afschrijving.

Met betrekking tot de afschrijvingen zijn nog de volgende opmerkingen te maken:

- op gronden wordt niet afgeschreven;
- beneden een bedrag van € 25.000 worden uitgaven niet geactiveerd, maar worden de kosten rechtstreeks ten laste van het exploitatieresultaat gebracht;

Met het afschrijven op een kapitaalgoed wordt begonnen in het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin het actief gereed komt dan wel verworven wordt. Extra afschrijving vindt plaats wanneer de levensduur of de gebruiksduur tijdens de looptijd van het object korter blijkt te zijn dan eerder was aangenomen (conform art. 65 BBV).

Ten aanzien van afschrijvingen wordt een bestendige gedragslijn gevolgd (conform art. 64 BBV). Het college stelt daartoe een lijst met afschrijvingstermijnen en methoden vast en brengt deze ter kennis van de raad (bijlage 1).

Beleidsuitgangspunten

- Materiële uitgaven met een meerjarig economisch of maatschappelijk nut moeten worden geactiveerd
- Aanschaffingen met bedragen onder € 25.000 worden niet als investering opgenomen.
- Met het afschrijven op een kapitaalgoed wordt begonnen in het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin het actief gereed komt dan wel verworven wordt
- Ontvangen subsidies en bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief, worden op het actief in mindering gebracht
- Er wordt afgeschreven op basis van de lineaire methode
- Bijdragen aan activa van derden worden, mits dit financieel haalbaar is, in één keer ten laste van de exploitatie gebracht. Als dit niet financieel haalbaar is, worden deze bijdragen aan activa van derden gedekt uit de algemene reserve dan wel een daartoe bestemde reserve

7. Grondexploitaties

7.1. Inleiding

Ten aanzien van het financieel beleid op het gebied van grondexploitatie, wordt uitgegaan van het BBV, de Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) van de commissie BBV en van de Nota ‘Grondbeleid’ die door de raad is vastgesteld. Uitgangspunt is dat wij dit voorgeschreven beleid volgen.

Het grondbeleid van onze gemeente is in principe actief. Bij actief grondbeleid voert de gemeente zelf alle fasen van de grondexploitatie uit: van de aankoop van de gronden, sloop, bouwrijp en woonrijp maken tot en met de uitgifte/verkoop van de bouwkavel. Er kan ook sprake zijn van faciliterend grondbeleid. Bij faciliterend grondbeleid is de bouwkavel in het bezit van een private partij en wordt deze door die partij ontwikkeld. De gemeente treedt daarbij op als faciliterende overheidspartij. In dat geval is ook de Nota ‘Faciliterend grondbeleid’ van de commissie BBV van toepassing. Uitgangspunt is dat wij, indien sprake is van faciliterend grondbeleid, de Nota ‘Faciliterend grondbeleid’ hanteren.

7.2. Definities

Warme gronden

Met warme grond wordt bedoeld die grond die is of wordt aangekocht waarvan vaststaat dat deze op lange termijn als bouwgrond zal gaan fungeren, maar waarvoor nog gen operationele grondexploitatie is vastgesteld. Deze gronden worden op de balans opgenomen onder de materiële vaste activa tegen verwervingskosten.

Gronden die zijn verworven met het oog op concrete ontwikkeling door de gemeente, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld mogen, voor wat betreft de toepassing van artikel 65 lid 1 BBV, worden gewaardeerd tegen de waarde volgens de toekomstige bestemming, mits wordt voldaan aan de voorwaarden zoals verwoord in hoofdstuk 4.2 van de Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) van de commissie BBV.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Een BIE is in feite een taakstellend kader voor de omvorming van een bepaald gebied (grond of eventueel aanwezige opstallen) uit hoofde van actief grondbeleid naar bouwgrond met:

- programmatische uitgangspunten (zoals woningaantallen per segment);
- uitgangspunten voor het ruimtegebruik (waaronder oppervlakte uitgeefbaar en openbaar);
- financiële uitgangspunten (inclusief financiering en tijdsplanning en indicatie van de kwaliteit).

In een grondexploitatie zijn onder meer de kosten voor planontwikkeling en bouw- en woonrijp maken aangegeven, welke gedekt dienen te worden uit verkoopopbrengsten en overige bijdragen.
Een grondexploitatie heeft doorgaans een lange looptijd. In deze looptijd zullen de lasten en baten steeds wijzigen waardoor een jaarlijkse herziening noodzakelijk is. Een BIE wordt verantwoord op de balans onder de voorraden.

Als we het in deze nota hebben over een grondexploitatie wordt feitelijk een BIE bedoeld.

7.3. Uitgangspunten grondexploitatie

Het startpunt van de grondexploitatie is het separate raadsbesluit waarmee het grondexploitatie-complex inclusief begroting wordt vastgesteld. Om de bestuurlijke afweging goed tot zijn recht te laten komen, is het noodzakelijk dat de onderscheiden uitgangspunten met betrekking tot de toekomstige grondexploitatie helder en duidelijk worden weergegeven en onderbouwd. Verder dient te worden aangegeven welke beheersmaatregelen worden getroffen en welke de risico's zijn. Nadat de raad goedkeuring heeft verleend aan de grondexploitatie start de uitvoering van de werkzaamheden.

Bij de opening en actualisatie van de grondexploitatie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De maximale looptijd van de exploitatie is tien jaar;
- Voor langer durende grondexploitaties zijn beheersmaatregelen verplicht, waaronder geen indexering voor opbrengsten later dan tien jaar;
- De aannames betreffende de parameters van kosten en opbrengsten worden toegelicht;
- Ten aanzien van de opbrengsten wordt een vraag gestuurde programmering / fasering gehanteerd naast een analyse op marktontwikkelingen en resultaten;
- Om de toekomstbestendigheid van de grondexploitaties te verhogen, zijn zowel de planning als de evaluatie een verplicht onderdeel van de rapportages;
- De kostentoerekening aan een grondexploitatie sluit aan op de kostenverhaalsmogelijkheden overeenkomstig de Wet Ruimtelijke Ordening: oftewel de kosten overeenkomstig de WRO = kosten BBV (ten behoeve van de jaarrekening) = kosten vennootschapsbelasting (ten behoeve van de aangifte);
- De aan de grondexploitaties toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente over het gemeentelijke vreemde vermogen (de uitstaande geldleningen);
- De kosten van de aanleg van bovenwijkse voorzieningen worden naar rato verdeeld over de betrokken locaties. Indien een bovenwijkse voorziening betrekking heeft op een oude NIEGG worden de kosten hiervan geactiveerd onder de categorie MVA. Op het moment waarop de locatie in exploitatie wordt genomen kan de resterende boekwaarde worden ingebracht als kosten.

De meerjarige budgetten van de lopende grondexploitaties worden geautoriseerd bij het vaststellen van de programmabegroting. Deze actualisatie wordt in de programmabegroting naast de paragraaf grondbeleid apart gepresenteerd. Dit betekent in beginsel dat de afzonderlijke toekenning voor de lopende grondexploitaties niet meer in de gemeenteraad aan de orde is. Er zijn echter situaties waarbij de raad de toekenning van grondexploitaties niet bij de vaststelling van de programmabegroting doet, doch hierover expliciet wil beraadslagen en besluiten.

7.4. Methode van grondexploitatie

7.4.1. Financiële verwerking

De grondexploitatie kent de volgende financiële verwerking:

- De baten en lasten die voortvloeien uit de grondexploitatie worden verantwoord op de balans onder de voorraden;
- De te verwachten resultaten van de grondexploitatie worden gepresenteerd op basis van de netto contante waarde methode;
- Indien een verlies wordt verwacht, wordt een voorziening getroffen ter grootte van dit volledige verlies. Deze voorziening wordt in mindering gebracht op de boekwaarde van de grondexploitatie;

- Indien tussentijds winst wordt genomen, gebeurt dit op basis van een lokale afweging tussen het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel.

Voor de verdere toelichting op de technische financiële verwerking van de grondexploitaties wordt verwezen naar de Nota ‘Grondbeleid’.

Beleidsuitgangspunten:

- De warme gronden zijn op de balans verantwoord als materiele vaste activa (MVA). Dit betekent dat er geen rente en overige kosten worden toegerekend aan deze gronden
- De maximale looptijd van een grondexploitatie is tien jaar tenzij door de raad anders is besloten en beheersmaatregelen zijn getroffen
- De aan de grondexploitaties toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente over het gemeentelijke vreemde vermogen (de uitstaande geldleningen)
- De kosten van de aanleg van bovenwijkse voorzieningen worden naar rato verdeeld over de betrokken locaties
- De baten en lasten die voortvloeien uit de grondexploitatie worden verantwoord op de balans onder de voorraden
- De te verwachten resultaten van de grondexploitatie worden gepresenteerd op basis van de netto contante waarde methode
- Indien een verlies wordt verwacht, wordt een voorziening getroffen ter grootte van dit volledige verlies. Deze voorziening wordt in mindering gebracht op de boekwaarde van de grondexploitatie
- Indien tussentijds winst wordt genomen, gebeurt dit op basis van een lokale afweging tussen het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel
- Voor de verdere toelichting op de technische financiële verwerking van de grondexploitaties wordt verwezen naar de Nota ‘Grondbeleid’

8. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

8.1. Inleiding

Onder titel 2.3 van het BBV worden de zeven paragrafen opgesomd die een gemeente minstens in haar begroting op dient te nemen. De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is één van deze paragrafen en bevat volgens artikel 11.2 tenminste:

- Een kengetal voor de:
  - netto schuldquote;
  - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
  - solvabiliteitsratio;
  - grondexploitatie;
  - structurele exploitatieruimte; en
  - belastingcapaciteit.
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie;
- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's.

8.2. Definities

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers eventueel gedekt kunnen worden. In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

Risico's

Een risico is een kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting van enig jaar. Een gemeente kan tal van risico's lopen met betrekking tot bijvoorbeeld de uitvoering van een grondexploitatie, open einde regelingen, afgegeven garanties, verbonden partijen en subsidies.

Kengetallen

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

   De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden.

2. Solvabiliteitsratio
   De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen (de reserves) uit als percentage van het totale vermogen (het balanstotaal) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

3. Grondexploitatie
   Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

4. Structurele exploitatieruimte
   Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

5. Belastingcapaciteit
   De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

8.3. Signaleringswaarden

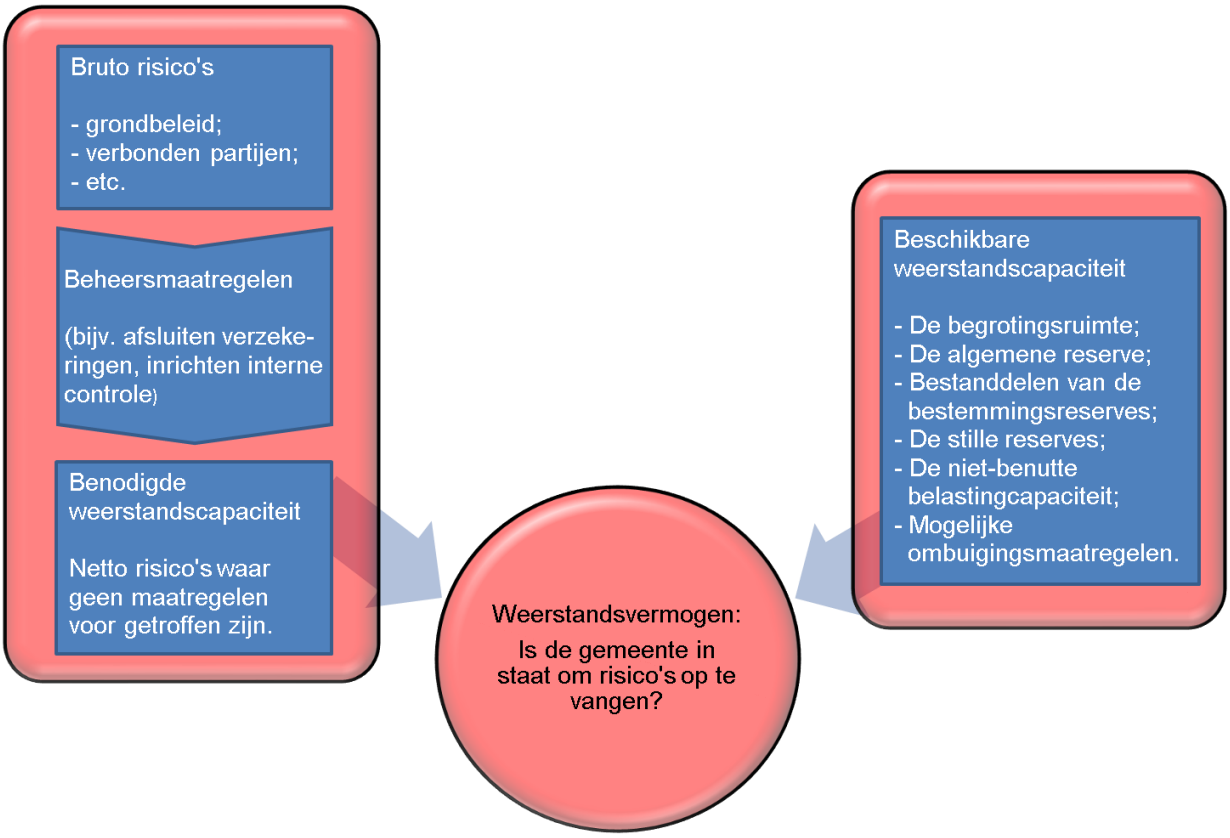
Voor wat betreft de signaleringswaarden van de verplichte kengetallen sluiten we aan bij de tabel ‘Signaleringswaarden financiële kengetallen’ uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten). Aan deze categorieën is geen kwalificatie gegeven. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van een gemeente. Wel kan over het algemeen worden gesteld, dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Het streven van de gemeente is te voldoen aan minimaal categorie B en waar mogelijk categorie A. Dit betekent bijvoorbeeld voor het solvabiliteitsratio, dat wordt gestreefd naar een percentage van minimaal 20%.

Kengetal		**Categorie A**	**Categorie B**	**Categorie C**
1. Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50%	<20%
3. Grondexploitatie		< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte		Begr én MJR > 0%	Begr of MJR 0%	Begr én MJR < 0%
5. Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105%	> 105%

8.4. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit enerzijds (zie definitie in de paragraaf 8.2.) en anderzijds de benodigde weerstandscapaciteit gevormd door alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Er zijn geen wettelijke normen voor de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen. Gelet op de definitie van het weerstandsvermogen is het uitgangspunt dat de beschikbare weerstandscapaciteit minimaal gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen = beschikbare weerstandscapaciteit – benodigde weerstandscapaciteit ≥ 0

Veelal wordt het weerstandsvermogen als een verhoudingsgetal aangegeven, oftewel:

Weerstandsvermogen =	**beschikbare weerstandscapaciteit** / **benodigde weerstandscapaciteit**	**=**	**≥ 1**

8.4.1. Beschikbare weerstandscapaciteit

De mogelijke onderdelen van de beschikbare weerstandscapaciteit zijn weergegeven rechts in de afbeelding opgenomen op de vorige pagina. We zullen ze hierna één voor één bespreken.

De begrotingsruimte

Als de begroting en meerjarenraming sluiten met een positief saldo, is sprake van begrotingsruimte, die kan worden ingezet voor structurele financiële tegenvallers die zich hebben voorgedaan. Daarnaast verplicht Artikel 189 van de Gemeentewet iedere gemeente een bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen in de begroting. Met 'onvoorzien' kunnen we elk jaar onverwachte incidentele tegenvallers opvangen. Zie ook paragraaf 3.4.1. Daarnaast wordt een stelpost risicobeheersing opgenomen om specifieke risico's op voorhand af te dekken. Beschikking over deze stelpost kan alleen via een raadsbesluit en is uitsluitend bedoeld ter dekking van structurele risico's die op enig moment werkelijkheid worden.

Reserves

De reserves bestaan uit enerzijds de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Alleen het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve kan worden ingezet ter dekking van onverwachte incidentele tegenvallers. De bestemmingsreserves zijn veelal belast met (gewenste) verplichtingen aangezien de raad per bestemmingsreserve een specifiek doel heeft vastgelegd.

Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve is gelijk aan het saldo van de algemene reserve gecorrigeerd met toekomstige beslagen op basis van de meerjarenbegroting.

De stille reserves

Stille reserves betreffen activa die tegen nul zijn gewaardeerd of waarvan de boekwaarde – beduidend - onder de handelswaarde ligt. De mogelijke meeropbrengsten die bij verkoop ontstaan, kunnen onder andere worden ingezet ter dekking van onverwachte tegenvallers. Gemeenten kennen over het algemeen twee soorten stille reserves. Dit zijn stille reserves in financiële bezittingen en materiële bezittingen. In beginsel gaat het om stille reserves in deelnemingen en panden.

Gelet op de aard van stille reserves worden deze bij voorbaat niet gekwantificeerd. Dit gezien de ontwikkelingen op de onroerendgoedmarkt en anderzijds omdat het de vraag is of aandelen in het bezit van overheidsinstanties wel in de vrije markt verhandelbaar zijn.

De niet-benutte belastingcapaciteit

Artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (Fvw) wet regelt dat aan een gemeente een aanvullende uitkering verleend kan worden door de minister, indien de algemene middelen aanmerkelijk en structureel tekort zullen schieten om in de noodzakelijke behoeften te voorzien, terwijl de eigen inkomsten van de gemeente zich op een redelijk peil bevinden. De genoemde voorwaarden worden ook wel kort samengevat het toelatingskaartje genoemd.

Om de voorwaarden te kunnen beoordelen moet duidelijk zijn welke eigen inkomsten daarbij worden betrokken en wat een redelijk peil is. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit de ozb, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Er wordt uitgegaan van de veronderstelling dat bij riolering én de reiniging sprake is van 100% kostendekkendheid. Een eventuele onderdekking bij de reiniging en/of riolering moet worden gecompenseerd door een daarmee overeenkomende verhoging van het (gemiddelde) percentage van de WOZ-waarde.

Mogelijke ombuigingsmaatregelen

Deze moeten worden gevonden in een besparing op de inzet van middelen. Zo kunnen wellicht bedrijfsprocessen doelmatiger en doeltreffender worden ingericht. De mogelijkheid tot het realiseren van dergelijke bezuinigingen of ombuigingsmaatregelen wordt gerekend tot de structurele weerstandscapaciteit.

8.4.2. Benodigde weerstandscapaciteit

De risico's die relevant zijn voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen. Hiertoe behoren niet de reguliere risico's ofwel de risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen (zie hoofdstuk 10) worden gevormd. Het beleid van de gemeente is er dan ook op gericht voor (reguliere) risico's die goed kwantificeerbaar zijn voorzieningen in te vormen.

Wel blijft het risico bestaan dat de werkelijk uit te keren bedragen afwijken van de – op basis van ervaringscijfers – ingeschatte bedragen. Dit risico wordt in beginsel niet apart betrokken in de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit.
In het vervolg van deze paragaaf zijn diverse uitgangspunten voor het bepalen van de omvang van de risico's opgenomen die leiden tot risicokwantificering. Hierbij moet wel bedacht worden dat het om een grove schatting gaat. Risico's kunnen ook positieve gevolgen hebben. Uit voorzichtigheidsprincipe worden deze bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit niet gesaldeerd met negatieve risico's.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de verwachte (financiële) impact van de aanwezige risico's (de risicoklasse);
- de inschatting dat een risico zich voordoet (de risicokans);
- de mate waarin risico's al op een andere wijze zijn afgedekt door beheersmaatregelen.

De beheersmaatregelen zorgen voor een aanpassing van inschaling van de risicoklasse en risicokans waartegen "de onzekere gebeurtenis" (= het risico) wordt gescoord.

Bij de verwachte (financiële) impact van de risico's speelt het feit of de impact zich kan laten vertalen in een minimum en maximum bedrag. Als deze situatie zich voordoet hanteren we het gemiddelde van de twee bedragen. De kans percentages worden eveneens in klassen ingedeeld. Een percentage van 100% komt niet voor, immers dit is geen risico, het is zeker dat de betreffende verplichting zich gaat voordoen en moet daarom zijn opgenomen in de exploitatie. Risico's ontwikkelen zich vaak over de tijd. Naar aanleiding hiervan kunnen risico's dan ook verschuiven tussen de verschillende klassen.

De volgende klassen worden gehanteerd:

financieel gevolg bandbreedte	maximaal	minimaal	gemiddeld
6	€ 10.000.000	€ 5.000.000	€ 7.500.000
5	€ 5.000.000	€ 2.000.000	€ 3.500.000
4	€ 2.000.000	€ 1.000.000	€ 1.500.000
3	€ 1.000.000	€ 500.000	€ 750.000
2	€ 500.000	€ 250.000	€ 375.000
1	€ 250.000	€ 0	€ 125.000

kans percentages voor berekening			
90%	aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid		
70%	redelijk grote kans van optreden		
50%	kans is aanwezig, wel of niet is onduidelijk		
30%	kans is aanwezig, redelijk kleine kans		
10%	zeer ongewis, uiterst kleine kans		

8.4.3. Minimale weerstandscapaciteit

Gezien de aard van de weerstandscapaciteit is het niet wenselijk een norm in een vast bedrag te hanteren. Immers, periodiek worden de risico's opnieuw herijkt. Op het moment dat de risico's toenemen, moet ook het bedrag aan beschikbare incidentele weerstandscapaciteit toenemen. Daarom gaan we uit van een tweetal uitgangspunten:

- De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit (ter hoogte van minimaal de vrije algemene reserve en de post onvoorzien) moet minimaal even hoog zijn als de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel de hoogte van de netto risico's;
- Aangezien we streven naar een solvabiliteitspercentage van 20% moet de hoogte van de reserves (inclusief de vrije algemene reserve) minimaal 20% zijn van het totale vermogen (het balanstotaal).

Beleidsuitgangspunten:

- Voor de verplichte kengetallen sluiten we aan bij de signaleringswaarden uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten). Het streven van de gemeente is te voldoen aan minimaal categorie B (normaal risico) en waar mogelijk categorie A (minste risico)
- Gezien de aard van de weerstandscapaciteit is het niet wenselijk een norm in de vorm van een vast bedrag te hanteren. Immers, periodiek worden de risico's opnieuw herijkt. Op het moment dat de risico's toenemen, moet ook het bedrag aan beschikbare incidentele weerstandscapaciteit toenemen. Daarom gaan we uit van een tweetal uitgangspunten:
  - De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit (ter hoogte van minimaal de vrije algemene reserve en de post onvoorzien) moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel de hoogte van de netto risico's
  - Aangezien we streven naar een solvabiliteitspercentage van 20% moet de hoogte van de reserves (inclusief de vrije algemene reserve) minimaal 20% zijn van het totale vermogen (het balanstotaal)

9. De financieringsfunctie

9.1. Inleiding

Deze functie betreft alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente. Concreet gaat het dan om zaken zoals het aantrekken van leningen en het beheersen van geldstromen (zodat een minimale hoeveelheid middelen aangetrokken hoeft te worden). Sinds eind 2013 is de wet verplicht schatkistbankieren van kracht geworden. Vanaf dat moment zijn alle gemeenten verplicht om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die gemeenten niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak.

Wettelijke kaders voor het gemeentelijk beleid vinden we terug in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en in de Gemeentewet. De Gemeentewet schrijft voor dat de raad voor de financieringsfunctie bij verordening regels formuleert. De bedoeling is dat het beleid zoals dat volgt uit het "treasurystatuut" jaarlijks op een transparante wijze wordt gespecificeerd in de paragraaf financiering van de programmabegroting en het jaarverslag.

9.2. Definities

Financiering
Bij financiering gaat het echter ook om de vraag hoe de gemeente het kan betalen. Dit is zichtbaar op de bankrekening. Wanneer het banksaldo het toelaat, kan een investering uit eigen middelen betaald worden. Wanneer het banksaldo dat niet toelaat, moet de gemeente een lening aantrekken. De financieringsfunctie van de gemeente heeft met name betrekking op de liquide middelen van de gemeente.

Integrale financiering
Een gemeente sluit niet voor elke investering een aparte lening af. Dat zou een enorme administratieve werklast met zich meebrengen. Een gemeente brengt het totaal van inkomsten en uitgaven in beeld door middel van een liquiditeitenplanning. Op basis daarvan wordt nagegaan of er de komende tijd voldoende liquide middelen aanwezig zijn om de investeringsuitgaven te betalen. Is dat niet het geval, dan kan een geldlening worden afgesloten. Staat de gemeente tijdelijk rood, of heeft ze behoefte aan liquide middelen, dan wordt een kortlopende geldlening afgesloten. Voor langere perioden kunnen langlopende geldleningen worden afgesloten. De regels die hiervoor gelden, worden hieronder nader toegelicht.

Schuldpositie
Het begrip schuldpositie heeft betrekking op de mate waarin de gemeente schulden heeft ten gevolge van het aantrekken van geldleningen. Investeringen betaalt een gemeente niet met reserves maar met geld. Als dat niet op de bank staat, moet de gemeente lenen. Daarmee stijgt de schuld.

Treasury
Bij het begrip treasury gaat het om het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Treasurystatuut
Het Treasurystatuut heeft tot doel een formeel kader te scheppen waarbinnen de treasuryactiviteiten van onze gemeente moeten plaatsvinden.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm
Allebei hebben ze als doel de leningenportefeuille van de gemeenten te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Ze stellen dus een grens aan de structuur van de leningen, niet aan de hoogte.

Voor het uitzetten van gelden met een looptijd korter dan een jaar geldt een maximum bedrag. Deze kasgeldlimiet is wettelijk vastgesteld op een bepaald percentage van het begrotingstotaal. De gemiddeld in een kwartaal opgenomen vlottende schuld (rekening courantkredieten, kasgeldleningen) mag dit bedrag niet overschrijden.

De renterisiconorm betreft leningen met een rente typische looptijd van één jaar of langer (langlopende leningen of lang geld genoemd). Dit komt er op neer dat het renterisico in een bepaald jaar niet meer mag bedragen dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal.

Schatkistbankieren
De Wet Fido en de Regeling Schatkistbankieren decentrale overheden verplichten gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het rijk via een afzonderlijke rekening-courant verhouding. Zo lopen alle publieke geldstromen via het rijk.

9.3. Schatkistbankieren

Als gevolg van het schatkistbankieren, zal de Nederlands staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal daardoor de staatschuld dalen. Met verplicht schatkistbankieren voor onder andere gemeenten beoogt het kabinet bij te dragen aan de vereiste daling van EMU-schuld van de collectieve sector. Met de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet Hof) - die net als de Wet verplicht schatkistbankieren ook in 2013 in het leven is geroepen - gaat per jaar een macroplafond gelden voor het EMU-tekort van alle gemeenten samen.

9.4. Integrale financiering

Onze gemeente hanteert een integrale financieringssystematiek. Dat wil zeggen dat we steeds kijken naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente op enig moment. Bij de verwachting over de renteontwikkelingen wordt goed gekeken naar de liquiditeitsbehoefte en deze wordt afgezet tegen de opgave om de schuldpositie te verbeteren in absolute zin: uitgangspunt daarbij is een beheersbare schuld waarop op reguliere basis aflossingen plaatsvinden. We laten daarbij de kortlopende schuld niet onnodig oplopen waardoor lang geld moet worden aangetrokken op een voor onze gemeente ongunstig moment: een evenwichtige spreiding van de aflossingen en rentebetalingen is belangrijk bij een beheersbare liquiditeitsbegroting.

De schuldpositie van een gemeente is de laatste jaren steeds meer een actueel en belangrijk thema geworden. Zo zijn er met ingang van de programmabegroting 2016 een aantal kengetallen verplicht gesteld waaronder de netto schuldquote en het solvabiliteitsratio. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. Het solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre het bezit niet is belast met schuld (= vreemd vermogen).

Voor de verdere toelichting op de administratieve organisatie met betrekking tot de financiering wordt verwezen naar het Treasurystatuut.

9.5. Functies van het eigen vermogen

De gemeente heeft de keus de bezittingen op verschillende manieren te financieren. Grofweg kunnen deze financieringswijzen worden verdeeld in financiering met eigen en met vreemd vermogen. Langlopend vreemd vermogen heeft doorgaans uitsluitend een financieringsfunctie. Het eigen vermogen heeft meerdere functies.

Het aanwezige eigen vermogen van de gemeente heeft altijd een financieringsfunctie, maar kent daarnaast nog een andere belangrijke functie. Het eigen vermogen van de gemeente blijkt uit de balans en betreft het saldo van de bezittingen en de schulden van de gemeente. Het bestaat uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. Het eigen vermogen is een buffer voor het opvangen van tegenvallers in de exploitatie (de jaarlijkse uitvoering van de begroting). Vanwege de bufferfunctie moet het eigen vermogen een bepaalde minimum omvang hebben, die afhankelijk is van het risicoprofiel van de gemeente (zie het onderdeel weerstandsvermogen en risicobeheersing).
Verder heeft het een functie om geld te reserveren voor een specifieke activiteit of doel. Er wordt gesproken over een reserve met een bestedingsfunctie.

9.6. Garantieverlening en verstrekking geldleningen aan derden

Op grond van de wet is het aangaan en verstrekken van geldleningen evenals het verlenen van garanties uitsluitend toegestaan in de uitoefening van de publieke taak. De gemeente bepaalt - gemotiveerd en transparant - in principe zelf wat onder de publieke taak moet worden verstaan en hoe deze zal worden uitgeoefend.

De reden waarom instellingen vragen om een lening of gemeentegarantie is tweeledig:

- Geldverstrekkers willen geen of onvoldoende geld ter beschikking stellen als de gemeente niet garant staat;
- De rente van gegarandeerde geldleningen is vaak lager.

Door de komst van de diverse waarborgfondsen is inmiddels de noodzaak bij de gemeente garantie te vragen minder nodig en door de wet Fido is het gemeentelijk bankieren aanmerkelijk aan banden gelegd.
Het verstrekken van geldleningen behoort niet tot de primaire kerntaken van de gemeente. Kan een vereniging zich wenden tot een bankinstelling en/of een waarborgfonds, dan moet zij dit ook doen. Waarborgfondsen hebben de expertise en de contacten om aanvragen te begeleiden. Zij begeleiden en beoordelen de aanvraag van een vereniging of stichting. Daarnaast nemen zij bij borgstelling de risico's op zich, dit in tegenstelling tot de huidige situatie, waarbij de gemeente alle risico's loopt.

Beleidsuitgangspunten

- Schatkistbankieren is verplicht gesteld voor alle decentrale overheden
- De gemeente maakt gebruik van integrale financiering (totaalfinanciering)
- Het verstrekken van geldleningen behoort niet tot de primaire kerntaken van de gemeente

10. Reserves en voorzieningen

10.1. Inleiding

De nota reserves en voorzieningen is geïntegreerd in deze nota. Daarom is de bijlage reserves en voorziening bijgevoegd.

10.2. Definities

Reserves
Een reserve is een afgezonderd deel van het eigen vermogen dat via de resultaatbestemming tot stand komt. Reserves worden alleen gevormd, gewijzigd en opgeheven bij raadsbesluit.

1. Algemene reserve
   De algemene reserve is een reserve waaraan door de gemeenteraad geen bestemming is gegeven. Een groot deel van de reserve moet worden ingezet om onze incidentele weerstandscapaciteit te versterken (zie ook het onderdeel weerstandsvermogen en risicobeheersing). De gewenste minimale omvang hebben we in deze nota bepaald gelijkgesteld aan de benodigde weerstandscapaciteit. Het overige deel van de algemene reserve is in beginsel vrij besteedbaar. De reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

2. Bestemmingsreserves
   Een bestemmingsreserve is een reserve waar de raad een bepaalde bestemming aan heeft gegeven. In onze gemeente hebben we twee bestemmingsreserves die in feite een soort van egalisatiefunctie hebben. Ongewenste schommelingen in tarieven die aan derden in rekening worden gebracht kunnen door middel van een egalisatiereserve worden opgevangen. Dit zijn de reserve afvalstoffenverwijdering en de reserve vervanging/onderhoud riolering.
   Wij hebben een relatief klein aantal reserves en voorzieningen. Dit geeft een overzichtelijker beeld van te besteden ruimte en de inzet daarvan.
   Voor de dekking van kapitaallasten van nieuwe investeringen gaan we wel een aparte, specifiek voor die investering, dekkingsreserve kapitaallasten in stellen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen en worden gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend boekjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

De voorzieningen kunnen alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor zij zijn ingesteld.
Voorzieningen kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als vreemd vermogen zijn aan te merken, omdat deze gelden niet vrij beschikbaar zijn. Er staat namelijk altijd een verplichting of een kwantificeerbaar risico tegenover.

10.3. Verschil tussen een (bestemmings-)reserve en een voorziening

Een essentieel onderscheid tussen reserves en voorzieningen is de wijze, waarop deze worden gevormd. Zoals hiervoor is aangegeven, worden reserves gevormd door de bestemming van het resultaat. Voorzieningen worden gevormd door stortingen ten laste van het resultaat en zijn daarmee dus een onderdeel van de resultaatbepaling. De belangrijkste verschillen tussen reserves en voorzieningen kunnen als volgt worden weergegeven.

	Reserves	**Voorzieningen**
Verantwoordelijkheid	De raad is bevoegd voor het financieel beleid omtrent instellen, storten, onttrekken en het opheffen van een reserve.	Het college is bevoegd voor het financieel beheer omtrent het instellen, storten, onttrekken en opheffen van een voorziening.
Wijzigen bestemming	Mogelijk.	Niet mogelijk.
Onderdeel van het	Eigen vermogen.	Vreemd vermogen.
Toevoeging (storting) en onttrekking (besteding)	Resultaatbestemming. Het resultaat van de baten en lasten leidt tot een storting in respectievelijk onttrekking aan de reserve. Een raadsbesluit hiertoe is vereist. Rechtstreeks onttrekking is niet toegestaan.	Resultaatbepaling. De storting in een voorziening komt ten laste van een programma. Rechtstreekse onttrekking aan een voorziening.
Financiële onderbouwing	Niet verplicht op basis van BBV.	Verplichte onderbouwing.
Indelingen	- Algemene reserve. - Bestemmingreserves.	- Verplichtingen en verliezen. - Bestaande risico's op verplichtingen en verliezen. - Egalisatie van kosten.

Beleidsuitgangspunt

Voor de dekking van kapitaallasten van nieuwe investeringen kunnen we wel een aparte, specifiek voor die investering, dekkingsreserve kapitaallasten in stellen.

11. Verbonden Partijen

11.1. Visie op verbonden partijen

In de notitie Verbonden Partijen (commissie BBV, oktober 2016) zijn de bepalingen en richtlijnen van Verbonden Partijen opgenomen en in werking getreden met ingang van het begrotingsjaar 2018.

Onze visie op verbonden partijen is dat de gemeente alleen participeert in een verbonden partij als daarmee de publieke taak is gediend. Er zijn diverse redenen om deel te nemen aan een verbonden partij. In de gemeenschappelijke regeling of in de statuten is de doelstelling van de verbonden partij geformuleerd.
Hoewel dat niet bij elke samenwerkingsvorm expliciet wordt vermeld, gaat het vaak om:

- Efficiency voordeel door grotere schaal;
- Risicospreiding;
- Grotere machtspositie ten opzichte van andere partijen in de markt;
- Onvoldoende capaciteit (kwalitatief en kwantitatief) in eigen huis;
- Beter kunnen voldoen aan wet- en regelgeving.
- Wettelijke verplichting

Bijlagen

Bijlage 1: *Lijst van afschrijvingstermijnen en methoden*

1. Afschrijvingslasten
De hoogte van de jaarlijkse afschrijvingslasten wordt bepaald door:

- de afschrijvingsbasis
- de afschrijvingsmethode
- de afschrijvingstermijn
- de ingangsdatum van het afschrijven

2. Afschrijvingsbasis
Onder de afschrijvingsbasis wordt verstaan het bedrag waarop wordt afgeschreven. De afschrijvingsbasis wordt bepaald door de verkrijgings- of vervaardigingsprijs minus de restwaarde, eventuele bijdragen van derden en reserves.

3. Afschrijvingsmethoden.
Gemeenten zijn vrij om de wijze van afschrijving te bepalen. De afschrijvingsmethode is medebepalend voor de afschrijvingscomponent van de kapitaallasten.
De gemeente Weststellingwerf hanteert de lineaire afschrijvingsmethode.

4. Afschrijvingstermijn.
In onderstaande tabel zijn de afschrijvingstermijnen van activa aangegeven. Deze zijn bindend. Wanneer het gewenst is om hiervan af te wijken, moet dit via raadsbesluit worden bevestigd. Deze tabel is niet limitatief en kan verder aangevuld worden.

Omschrijving	**Balanscategorie** (conform art. 52 BBV)	**Afschrijvingstermijn**
Immateriële vaste activa		
Betaalde boeterente bij vervroegd aflossen	Sluiten geldlening, agio en disagio	Niet activeren met uitzondering van oversluiten van lening, dan maximaal de. looptijd nieuwe lening.
Materiële vaste activa		
Economisch nut		
Gronden en terreinen	Gronden en terreinen	niet
Woning (geëxploiteerd)	Woonruimten	40 jaar
Renovatie woning	Woonruimten	20 jaar
Woonwagen	Woonruimten	25 jaar
Chalet	Woonruimten	25 jaar
Bedrijfsgebouw (algemeen)	Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Bedrijfsgebouw (tijdelijk)	Bedrijfsgebouwen	gebruiksduur
Renovatie bedrijfsgebouw	Bedrijfsgebouwen	25 jaar

Schoolgebouw	Bedrijfsgebouwen	50 jaar
Brandweerkazerne	Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Reconstructie/aanleg parkeerterrein	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Aanleg grasveld	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar
Aanleg kunstgrasveld (bovenbouw)	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar
Aanleg kunstgrasveld (onderbouw)	Grond-, weg- en waterwerken	30 jaar
Aanleg begraafplaats	Grond-, weg- en waterwerken	30 jaar
Personenauto	Vervoermiddelen	8 jaar
Bestelbus	Vervoermiddelen	8 jaar
Aanhangwagen	Vervoermiddelen	10 jaar
Vrachtwagen	Vervoermiddelen	10 jaar
Heftruck	Vervoermiddelen	10 jaar
Veegmachine	Vervoermiddelen	8 jaar
Zoutstrooier	Vervoermiddelen	8 jaar
Technische installaties (algemeen)	Machines, apparaten en installaties	15 jaar
Zonnepanelen	Machines, apparaten en installaties	15 jaar
Machines (algemeen)	Machines, apparaten en installaties	10 jaar
Gereedschap (algemeen)	Machines, apparaten en installaties	5 jaar
Noodstroomvoorziening	Machines, apparaten en installaties	10 jaar
Stemsysteem	Machines, apparaten en installaties	10 jaar
Kasregister	Machines, apparaten en installaties	5 jaar
Telefooninstallatie en toestellen	Machines, apparaten en installaties	7 jaar
Snij- en bindmachines	Machines, apparaten en installaties	5 jaar
Kopieermachines	Machines, apparaten en installaties	5 jaar
Fotoapparatuur en beamer	Machines, apparaten en installaties	5 jaar
Hardware	Machines, apparaten en installaties	5 jaar
Software	Overig materiele vaste activa	5 jaar
Inventaris / (Kantoor) meubilair en overige vaste inrichting	Overig materiele vaste activa	10 jaar
Materiële vaste activa **Economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven** Reconstructie/aanleg riolering	Grond-, weg- en waterwerken	50 jaar
Drukriolering (bouwkundig gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	50 jaar
Drukriolering (leidingen)	Grond-, weg- en waterwerken	50 jaar
Drukriolering (elektromechanisch gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar
Individuele Behandeling Afvalwater (IBA) (behuizing)	Grond-, weg- en waterwerken	50 jaar
Individuele Behandeling Afvalwater (IBA) (mechanisch deel)	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar
Gemengd en dwa gemaal (elektromechanisch gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar

Gemengd en dwa gemaal (bouwkundig gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	50 jaar
RWA gemaal (elektromechanisch gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar
RWA gemaal (bouwkundig gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	50 jaar
Vijzelgemaal (elektromechanisch gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar
Vijzelgemaal (bouwkundig gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	50 jaar
Activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		
Speelvoorzieningen	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Reconstructie/aanleg wegen	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Reconstructie/aanleg fietspad	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Reconstructie/aanleg voetpad	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Beschoeiing	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Tunnel	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Duikers	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Steigers	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Bushaltes	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Openbare verlichting: masten	Grond-, weg- en waterwerken	40 jaar
Openbare verlichting: armaturen	Grond-, weg- en waterwerken	20 jaar
Bruggen (bouwkundig deel)	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Bruggen (werktuigbouwkundig gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Bruggen (elektrotechnisch gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	10 jaar
Bruggen (hydraulisch gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	15 jaar
Beweegbare bruggen (werktuigbouwkundig gedeelte)	Grond-, weg- en waterwerken	25 jaar
Openbaar groen: Beplanting	Overige materiële vaste activa	15 jaar
Financiële vaste activa		
Onderwijs 1e inrichting kasten	Bijdrage activa in eigendom derden	8 jaar
Onderwijs 1e inrichting OLP	Bijdrage activa in eigendom derden	8 jaar
Bijdragen aan activa van derden		
Bijdragen aan activa van derden	Bijdrage aan activa van derden	Ineens, of maximaal 15 jaar

5. De ingangsdatum van het afschrijven

Met het afschrijven op een kapitaalgoed wordt begonnen in het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin het actief gereed komt dan wel verworven wordt. Extra afschrijving vindt plaats wanneer de levensduur of de gebruiksduur tijdens de looptijd van het object korter blijkt te zijn dan eerder was aangenomen (conform art. 65 BBV).

Bijlage 2: *Reserves en voorzieningen*

Reserves:

1	Naam van de reserve:	Algemene reserve
	Type	Algemene reserve
	Omschrijving	Reserve ter dekking van (on)voorziene risico's die niet op een andere wijze zijn op te vangen. Onvoorziene risico's zijn risico's die niet van te voren zijn in te schatten en niet te voorkomen en niet te beïnvloeden zijn.
	Geraamde stand per 1-1-2021	€ 14.493.000
	Handhaven / opheffen	Handhaven
2	Naam van de reserve:	Reserve afvalstoffenverwijdering
	Type	Bestemmingsreserve
	Omschrijving	Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.
	Geraamde stand per 1-1-2021	€ 340.000
	Handhaven / opheffen	Handhaven
3	Naam van de reserve:	Reserve vervanging/onderhoud riolering
	Type	Bestemmingsreserve
	Omschrijving	Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.
	Geraamde stand per 1-1-2021	€ 1.383.000
	Handhaven / opheffen	Handhaven
4	Naam van de reserve:	Reserve onderhoud gebouwen
	Type	Bestemmingsreserve
	Omschrijving	De reserve is in 2019 opgeheven. Het restantsaldo is in 2019 overgeboekt naar de algemene reserve.
	Geraamde stand per 1-1-2021	€ 0
	Handhaven / opheffen	Opheffen
5	Naam van de reserve:	Bestemmingsreserve investeringsambities
	Type	Bestemmingsreserve
	Omschrijving	Deze reserve is bij de behandeling van de jaarstukken 2017 door de raad ingesteld. Het is gevoed met het voordelig exploitatieresultaat van 2017 (€ 796.000). In 2019 zijn de beroepen tegen de precariobelasting ingetrokken. De voorziening precario is daarmee opgeheven. Het saldo van de voorziening is gestort in deze reserve.
	Geraamde stand per 1-1-2021	€ 13.275.000
	Handhaven / opheffen	Handhaven
6	Naam van de reserve:	Bestemmingsreserve engergietransitie
	Type	Bestemmingsreserve
	Omschrijving	Deze reserve is in de loop van 2019 door de raad ingesteld. Het is gevoed met de eenmalige bijdrage van € 248.500 voor de realisatie van de zonneparken Wolvega en Noordwolde en de huuropbrengst over 2019.
	Geraamde stand per 1-1-2021	€ 249.000
	Handhaven / opheffen	Handhaven

Voorzieningen:

1	Naam van de voorziening:		Voorziening Nalatenschap dames Hofstee
	Type		Doeluitkering van derden
	Omschrijving		Deze voorziening is gevormd uit een legaat met als verplichting dat de opbrengsten ten gunste komen van de Triade.
	Geraamde stand per 1-1-2021		€ 151.000
	Handhaven / opheffen		Handhaven
2	Naam van de voorziening:		Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders
	Type		Verplichtingen en/of verliezen
	Omschrijving		Pensioenuitkering aan (weduwen/weduwnaars van) gewezen wethouders.
	Geraamde stand per 1-1-2021		€ 2.620.000
	Handhaven / opheffen		Handhaven
3	Naam van de voorziening:		Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders
	Type		Verplichtingen en/of verliezen
	Omschrijving		Reservering voor de pensioenen van wethouders.
	Geraamde stand per 1-1-2021		€ 2.801.000
	Handhaven / opheffen		Handhaven
4	Naam van de voorziening:		Voorziening ontslagvergoeding voormalige wethouders
	Type		Risico`s op verplichtingen en/of verliezen
	Omschrijving		Reservering voor de betaling van wachtgeld voor voormalig wethouders.
	Geraamde stand per 1-1-2021		€ 0
	Handhaven / opheffen		Opheffen
5	Naam van de voorziening:		Voorziening afkoopsom onderhoud graven
	Type		Bestemmingsreserve
	Omschrijving		Deze voorziening voorziet in de dekking van toekomstige onderhoudskosten aan de graven en begraafplaats.
	Geraamde stand per 1-1-2021		€ 514.000
	Handhaven / opheffen		Handhaven
6	Naam van de voorziening:		Voorziening Precariobelasting
	Type		Risico`s op verplichtingen en/of verliezen
	Omschrijving		Deze voorziening is opgeheven bij de jaarrekening 2019.
	Geraamde stand per 1-1-2021		€ 0
	Handhaven / opheffen		Opheffen